

Beszámoló a Táncos Doktoranduszok Konferenciájáról

2018. november 10-én került megrendezésre a Táncos Doktoranduszok III. Országos Konferenciája. A vándorkonferencia helyszínét idén a Magyar Táncművészeti Egyetem biztosította. Az első tánckutatással foglalkozó doktoranduszhallgatók és doktorjelöltek számára hirdetett szimpóziumot a MTA-DE Néprajzi Kutatócsoportja, a Debreceni Egyetem BTK Néprajzi Tanszéke és a Magyar Etnokoreológiai Társaság szervezte 2016 áprilisában, Debrecenben. Második alkalommal pedig 2017-ben a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékén, Szegeden került megrendezésre. Az idei konferencián tíz doktorandusz hallgató vett részt hét különböző doktori iskolából. Az esemény a Magyar Etnokoreológiai Társaság által meghirdetett I. Belényesy Márta Táncfolklorisztikai Gyűjtőpályázat eredményhirdetésével kezdődött, majd Borbándi Zsuzsanna *Lapádiak a színpadon* címmel tartott előadást, aki a *Kiváló egyéni terepkutatásra épülő pályamunkájáért* vehette át a díját. A konferencia első szekciójában négy néptáncsal foglalkozó doktoranduszhallgató kutatási beszámolóját hallhattuk. Péterbencze Anikó (Eötvös Loránd Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskola) a moldvai csángó-magyar rituális táncok szellemtörténeti vonatkozásait, azon belül is három, kizárólag lakodalmi szertartásokban előforduló táncok vizsgálatát mutatta be. A *burkozó fátyoltánc*, a *cigányos* vagy *bakkana* és a *bulgareaszka* mint a lakodalmi rítus táncos elemei összeköttetést biztosítanak a szertartás folytonosságában. Az előbbieket improvizatív, szolisztikus jelleggel rendelkeznek, míg az utóbbi kötött formájú lánctánc. Péterbencze szerint, míg a burkozó fátyoltánc nem nevezhető önálló tánc típussnak, mert a rítusban elsősorban annak dramaturgiája dominál, addig a két utóbbit önálló tánc típusként határozza meg. Székely Anna (Szegedi Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskola) a tánc házas szubkultúra autentikusság-felfogásával kapcsolatban végzi doktori kutatását. A vizsgált csoport a sokszor egyedi adatként számon tartott archív filmfelvételeket tekinti egyértelmű, hiteles forrásnak, az egész tánckészletre jellemző megnyilvánulási formának. Előadásában a kvalitatív tánckutatásnál alkalmazható *feedback*, vagyis visszacsatoló interjú módszerről és a forráskritikáról beszélt. Terepmunkája során egy néptáncgyűjtés körülményeinek rekonstruálását végezte a módszer segítségével. A kiegészítő adatokkal egy teljesebb képet mutatott fel a helyi táncokkal, táncéletről, a település tánc kultúrájával kapcsolatban. Szőnyi Vivien (SZTE Történelemtudományi Doktori Iskola) doktori kutatásában egy moldvai csángó település, Magyarfalu (Arini) tánc kultúrájában végbemenő változásokat vizsgálja az 1940-es és a 2010-es évek közötti időszakban. A konferencián a funkcionális szemléletű tánckutatás

elméletiről, a Bronisław Malinowski nevéhez köthető biopszichológiai funkcionalizmusról, valamint az Alfred Reginald Radcliffe-Brown által kidolgozott strukturális funkcionalizmusról és e teóriák táncantropológiai kutatási módszerként való alkalmazhatóságukról tartotta előadását. A néptáncokkal kapcsolatos prezentációk sorát Pál-Kovács Dóra (Babeş-Bolyai Tudományegyetem Hungarológiai Doktori Iskola, Kolozsvár) zárta a magyarózd (Ozd) gazdasszonytánc elemzésének bemutatásával. A tánc a lakodalmak részét képezte, szereplői a főzésben, felszolgálásban résztvevő nők, akik a férfi táncként ismeretes *szegényest* táncolták a mulatság utáni hajnali órákban. Előadásában a tánc női és férfi változatát filmes gyűjtéseken keresztül mutatta be, összehasonlította azok stilisztikai jellemzőit, feltéve végül azt a kérdést, hogy vajon tekinthető-e egy-egy mozdulat alapvetően férfiasnak vagy nőiesnek?

A nap második felében a balett-, kortárs-, és modern táncoké volt a főszerep. Csillag Pál (Testnevelési Egyetem Sporttudományok Doktori Iskola) a Testnevelési Egyetem doktori hallgatójaként a témaválasztással kapcsolatos tapasztalatait, a felmerült problémákat és a tanulságokat osztotta meg a konferencia résztvevőivel. A *pas de deux* oktatásáról elméleti és gyakorlati tapasztalattal rendelkezvén annak módszertanáról írta volna doktori disszertációját, melyet az egyetem nem engedélyezett, mert a kérdés nem eléggé mérhető, nem elég egzakt. A táncművészet fizikai mérhetetlenségének, múlandóságának kérdésköréről és így annak tudományos megközelíthetőségéről tartotta beszámolóját. Szabó Eszter (ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola) táncpedagógusként végzett. Külföldi tapasztalatai indították el kutatásában, melynek középpontjában az európai táncos pedagógusképzések (Anglia, Francia-, Német-, és Magyarország) összehasonlító vizsgálata áll a XX. századtól napjainkig. Ebbe beletartozik a táncos oktatás, az intézményesült kortárs-moderntánc irányzatok, valamint a különböző európai hatások elemzése is. Balogh Janka (ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola) *Tánc a kozmosszal a Monte Veritán 1913-1917 között* címmel tartotta előadását. Az életreform mozgalom központi helyszíne lehetőséget biztosított az iparosodás negatív hatásainak ellensúlyozására azáltal, hogy a közösség a természetközelséggel a szabad testkultúrát hirdette, amely a testhez való új megközelítéshez és így a modern tánc kialakulásához vezetett. Balogh kutatásában tánc történeti leírások alapján arra a kérdésre keresi a választ, hogy a modern tánc korai képviselőinek (Laban Rudolf, Mary Wigman) táncos mivoltukra milyen hatással volt az életreform szemlélet, illetve a természeti környezetbe áthelyezett tánc milyen megújulási forrásként értelmezhető.

A *Másenyka álma* című tánckreáció kontextusba helyezésének nehézségeire hívta fel a konferencia résztvevőit Gara Márk (Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskola). A rajzfilmből tánccdarabbá lett produkciót a Fővárosi Operettszínházban mutatták be 1948-ban. A mese táncos elemei színpadra történő interpretálásáról, ennek problematikájáról, a kor koreográfusi gondolkodásmódjáról halhattuk az előadást, melyben bemutatásra került az említett rajzfilm táncos részlete is. Péter Petra (Pécsi Tudományegyetem Irodalomtudományi Doktori Iskola) a nyolcvanas évek magyarországi kortárstánc örökségét mutatta be prezentációjában. Hipotézise az, hogy az 1990-es évek közepétől Európa szerte elterjedt ún. *konceptualista tánc* a jelenlegi magyar kortárstánc szcénát alig érte el. Ennek okát a magyarországi mozgalom kezdeteiben (1980-as évek), valamint a rendszerváltás idejére kiépült intézményrendszer jellemzőiben kutatja. A korai szemléletet a mai napig meghatározónak, az intézményi keretet pedig változatlannak tekinti. Kutatásában a nyolcvanas éveket, a magyar és külföldi vendégoktatók hatását, az európai (konceptualista) és amerikai (szomatikus) táncfelfogás vizsgálatát, értelmezését végzi. A tánckutató doktoranduszok konferenciáját Szemessy Kinga Zsófia (SZFE Doktori Iskola) zárta. Előadását közösségi és részvételi táncelőadásokban alkalmazott játék struktúrákról és uniszónókról tartotta. Az ilyen produkciók esetében a nézők, illetve az kultúrafogyasztástól és alkotástól távol rekedt, hátrányos helyzetű csoportok (egyes képviselői) válnak előadókká vagy ko-koreográfusokká. Szemessy kutatásában az együttlét élményének kialakulását vizsgálja a kortárs táncelőadásokban alkalmazott laza és szorosabb score struktúrákon keresztül, amik esetében így kérdés, mennyiben értelmezhetőek kánonformáló, a kulturális demokrácia elveire építő gyakorlatokként.

A doktoranduszhallgatók húsz perces előadásait öt perces vita, további kérdésfelvetés követte. A nap végeztével összegzésként a résztvevők elmondták, hogy a konferencia sorozat remek alkalom arra, hogy a táncsal foglalkozó doktori hallgatók lehetőséget kapjanak kutatási témájuk bemutatására és egyben reflexiót azok relevanciájára.

Székely Anna

2018. november 17.
Szeged